

TIJORAT LOGISTIKASI, UMUMIY TUSHUNCHALAR VA TAMOYILLARI

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

“Biznes boshqaruvi” kafedrası assistenti

Azlarova Mushtariybegim Abror qizi

mushtariy.azlarova@gmail.com

Yarashov G‘iyosbek

Iqtisodiyot fakulteti 4 kurs EK-87 guruh talabasi

Annotatsiya: Tez sur‘atlarda rivojlanayotgan davrda biznesning rivoji uchun ulkan hissa qo‘shayotgan sohalardan biri bu, albatta, logistikadir. Logistika sohasi hozirda tez rivojlanmoqda. Xususan, mamlakatimizda ha ushbu sohaga oid bir qancha qonun lar ishlab chiqilib, imkoniyat doirasi yana ham kengaymoqda. Ushbu maqolada logistika va ta'minot zanjirini boshqarishda qo'llaniladigan printsiplar va usullar bilan tanishuv taqdim etiladi.

Kalit so‘zlar: Logistika, teskari va aylanma logistika, SCM axborot oqimi, Tijorat sanoati, global ta'minot zanjiri, printsiplar.

Annotation: In rapidly developing times, one area that is making a huge contribution to the development of bisnes is, of course, logistics. The logistics industry is now rapidly developing. To assist individuals desiring to benefit the worldwide work of Jehovah's Witnesses through some form of charitable planning, a brochure has been prepared in Spanish entities. This article provides an introduction to the principles and methods used to manage the logistics and supply chain.

Keywords: Logistics, reverse and circulation logistics, SCM information flow, commercial industry, global supply chain, principles.

Logistika murakkab ta'minot zanjiri jarayonlarini boshqarish va nazorat qilishdir. Materiallarni to'plash, saqlash va ko'zlangan joylariga olib chiqishdan iborat. Tovarlar yoki mahsulotlarni jadal tashish logistikaning eng 7 printsipligiga bog'liq. Logistikani boshqarish dasturi mahsulotlarni kompaniyaning ta'minot zanjiri bo'ylab ko'chiradi. Tashkilotning ta'minot zanjiriga samaradorlik va samaradorlikni ta'minlash. Logistika tovarlarning A nuqtasidan B nuqtasiga harakatlanishini anglatadi, bu ikkita funktsiyani o'z ichiga oladi: transport va omborxonona. Umumiy ta'minot zanjiri tovarlarni ishlab chiqarish va taqsimlash jarayonlari ketma-ketligida, shu jumladan logistikada faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar tarmog'idir. Tijorat dunyosida logistika korxonona, firma yoki sanoat tomonidan o'tkaziladigan resurslarni xarid qilish, ta'mirlash, taqsimlash va almashtirishni o'z ichiga oladi. Umuman olganda, tijorat logistikasi ko'pincha transport yoki omborxonona vazifalarini anglatadi. Ammo, tijorat sanoati logistika tushunchalari bo'yicha ancha kengaydi, kirish, chiqish, global, mahalliy, teskari, yashil va aylanma kabi o'zgartirgichlarni o'z ichiga oladi. Teskari, yashil va aylanma logistika kabi tushunchalar bugungi dunyoda yanada keng tarqalgan va juda muhimdir, chunki kompaniyalar chiqindilarni kamaytirishga, regeneratsiya va ularning global atrof-muhit mas'uliyatini qo'llab-quvvatlashga e'tibor qaratmoqda. O'zgartiruvchilarning bu bir nechta misollari harbiy kontekstda ham takrorlanmaydigan (yoki hatto qadrlanmagan) noyob funktsiyalar

yoki tushunchalarni anglatadi. Harbiy logistikani belgilovchi jangovar harakatlar maqsadi tijorat logistikasidan tubdan farq qiladi.

1990-yillarning boshida ma'lum yoshdagilar McDonald's burger paketlari plastik klapanidan foydalanishni to'xtatganini eslashadi. Issiq gamburgerlar uchun ajoyib bo'lsa-da, konteynerlar kuniga 10 milliondan ortiq polistirol qutilarida chiqindilarni to'ldirib, ozon qatlamiga zarar etkazdi. Boshqa o'ralganga o'tish ulkan konglomeratning logistika amaliyotini yashillashtirishga yordam berdi. Agar hozirgi McDonald's o'ralganlari global ta'minot zanjiriga tannog'i bilan qayta kirishi mumkin bo'lgan narsaga qayta ishlansa, McDonald's logistikasini teskari va aylanma deb belgilash mumkin edi. Bu muhim tushunchalar, ammo tijorat logistik uchun davom etayotgan qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Oddiy tijorat logistika bo'limi ko'pincha o'zining muayyan biznesining faoliyatini qo'llab-quvvatlashning torroq maqsadiga yo'naltirilgan. Uning diqqat-e'tibori va barqaror ish muhiti tufayli tijorat logistikasi harbiylarga qaraganda samaraliroq bo'lishi mumkin. Tijorat sanoati "Ta'minot zanjirini boshqarish" (shuningdek, "SCM" deb nomlanadi) ni o'z qo'llab-quvvatlaydi. Bu 90-yillarda ham mashhurlikka kelgan va Investopedia tomonidan "tovar va xizmatlar oqimini boshqarish va xom ashyoni yakuniy mahsulotlarga aylantiradigan barcha jarayonlarni o'z ichiga oladi" deb ta'riflanadi.

SCM axborot oqimi va texnologiyalarini o'z ichiga olish uchun logistika jarayonini, shu jumladan barcha turli tomonlarni boshqarishda holistik yondashuvga moyil. Ushbu qo'llanilgan ilm-fan, ehtimol, vaqt o'tishi bilan doimiy natijalarga erishish uchun harbiylarning bo'linma usulidan ko'ra yaxshiroq yondashuvdir. Bu Amazon kabi korporatsiyalarda takidlab o'tilgan bo'lib, u ta'minot zanjirini boshqarish samaradorligini ba'zi hollarda iste'molchining kompyuter bosishidan uyga etkazib berishgacha faqat bir soatlik oynani talab qiladi. Biroq shuni ta'kidlash kerakki, samaradorlik maqsadlariga yo'naltirilgan SCM odatda harbiy dasturlar uchun juda "nozik" bo'lishi mumkin bo'lgan ta'minot zanjirlariga olib keladi. Logistikachi ushbu savdo-sotiq'larni har kuni taroziga solishi kerak.

Logistika murakkab ta'minot zanjiri jarayonlarini boshqarishdir. Materiallarni to'plash, saqlash va ko'zlangan joylariga olib chiqishdan iborat. Logistikaning umumiy tushunchalari va quyidagilardan iborat:

1. Buyurtmani qayta ishlash: Bu logistika operatsiyalaridagi birinchi qadam. Bu mijozlarning talablarini qondirish uchun buyumlarni tanlash, qadoqlash va etkazib berish kabi muhim vazifalarni o'z ichiga oladi.
2. Inventarizatsiya nazorati: Ushbu printsip aktsiyalar nazoratining kerakli miqdorini hisoblash va buyumlarning harakati va saqlanishi kuzatilishidan iborat. U talabni qayta tiklash va prognoz qilish uchun turli xil aqlli ma'lumotlardan foydalanadi.
3. Materiallarni qo'llash: Ushbu printsip omborlarda va butun jarayon davomida, ishlab chiqarishdan tarqatishgacha bo'lgan ortiqcha inventarizatsiyani boshqarishdir. U tovarlarni yoki materiallarni o'z vaqtida etkazib beradi va avtomatlashtirish, yarim avtomatlashtirish va qo'lda uskunani o'z ichiga olishi mumkin.
4. Chiqindilarni yo'q qilish. Ushbu printsip ta'minot zanjiri jarayonida chiqindilarni kamaytirish va samaradorlikni oshirishdan iborat.
5. Jarayonlarni soddalashtirish. Ushbu printsip xarajatlarni kamaytirish va samaradorlikni oshirish uchun ta'minot zanjiri jarayonini soddalashtirishdan iborat.
6. Doimiy oqimni yaratish. Bu printsip ta'minot zanjiri jarayonining uzluksiz va uzluksiz bo'lib turishini ta'minlashdan iborat.

7. Hamkorlikni yanada kuchaytirish. Ushbu printsip ta'minot zanjiri jarayonida turli bo'limlar o'rtasidagi aloqa va hamkorlikni yaxshilashni o'z ichiga oladi.

Xulosa

Ushbu printsiplar tashkilotlar uchun rentabellikni oshirish va mijozlar ehtiyojini qondirishni yaxshilash uchun juda muhimdir. Samarali logistika boshqaruv dasturiy xizmatlarini qabul qilish va ijro etish orqali tashkilotlar raqobatbardosh chetini oshirishi mumkin.

Logistika biznesning jadal operatsiyalarida juda katta rol o'ynaydi. Biroq, o'lchovda, bunday tizimga bo'ysunadigan o'zgaruvchilar va talablarning ko'pligi sababli nuqsonsiz logistika bo'limini ishga tushirish juda qiyin. Shunday qilib, kompaniyalar mijozlarning maksimal qoniqishi va umumiy mahsuldorligini ta'minlash uchun o'zlarining logistika bo'linmalariga sarmoya kiritishlari zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. D.M. Umarova, M.A. Bo'ronov "LOGISTIKA", Toshkent — 2016
2. F.O. BAZAROV, B.X. MA'MUROV "LOGISTIKA ASOSLARI", Toshkent- 2017 yil.
3. Lean Supply Chain and Logistics Management (1st Edition): Paul Myerson
4. Warehouse Management: A Complete Guide to Improving Efficiency and Minimizing Costs in the Modern Warehouse (2nd Edition): Gwynne Richards
5. Supply Chain and Logistics Management Made Easy: Methods and Applications for Planning, Operation, Integration, Control and Improvement, and Network Design (1st Edition): Paul A. Myerson
6. <https://logistika.uz>
7. <https://www.investopedia.com>
8. <https://www.britannica.com>